

METODE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL ECONOMIC

Prof. gr. I ec. MARIA-ANA SĂLĂGIAN¹

1. METODA DE ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI IMPORTANȚA SA ÎN ACȚIUNEA INSTRUCTIV-EDUCATIVĂ

Etimologia cuvântului „**metodă**”, aflată în grecescul „**methodos - metha**” = către, spre, iar „**odos**” = cale, drum, îi dă sensul inițial de cale, drum de urmat pentru atingerea unui scop, sistem de proceduri prin care se ajunge la un rezultat. Acest sens s-a păstrat până în zilele noastre, însă, în timp, sfera și conținutul noțiunii s-au extins și s-au îmbogățit.

În didactica modernă, calitatea pedagogică a unei metode didactice de învățământ, presupune transformarea acesteia dintr-o cale de cunoaștere propusă de cadrul didactic, într-o cale de învățare, parcursă de cel care se instruiște (printr-o instruire formală și nonformală), cu deschideri spre educația permanentă. În această perspectivă acțională, *metodele sunt instrumente cu ajutorul cărora elevii, sub îndrumarea profesorului sau în mod independent progesează în acțiunea de cunoaștere și formare a priceperilor și deprinderilor intelectuale și practice.*

În sens mai larg, metoda reprezintă o practică raționalizată, o generalizare confirmată de experiența didactică și / sau de experimente psihopedagogice și care servește la transformarea și ameliorarea naturii umane.

Procedeul didactic reprezintă o componentă a metodei didactice sau chiar o particularizare a acesteia.

Exemplu: *Într-o activitate didactică bazată pe metoda demonstrației cu ajutorul experiențelor de laborator, explicația deține rolul de procedeu didactic. Într-o activitate didactică bazată, în special, pe explicațiile profesorului, explicația are statut de metodă didactică, iar experiențele de laborator, la care recurge pentru a ilustra / demonstra anumite adevăruri, au rolul de procedeu didactic întrucât sprijină utilizarea explicației.*

Nu se poate afirma că o metodă este bună sau rea în sine, eficientă sau ineficientă, decât prin analizarea situației de instruire în care ea este folosită și a modalității concrete de integrare în strategia instruirii și de valorificare în procesul instructiv-educativ.

2. ABORDĂRI ÎN DIDACTICA DISCIPLINELOR ECONOMICE

Calitatea didacticii diferitelor discipline economice reflectă, practic, raporturile instituite la nivel de sistem și de proces între teoria educației - teoria instruirii - și didactica aplicativă, articulate la nivelul unui „design pedagogic” care angajează resursele proiectării curriculare și ale managementului instrucțional în vederea obținerii de produse didactice eficiente

Activitatea didactică în școala contemporană este mai mult decât o problemă de predare a unor conținuturi, cu precădere în cazul disciplinelor economice care impune, prin însăși condiția lor științifică, formarea la elevi a unor deprinderi intelectuale de participare (ex: identificarea unor concepte economice, cum ar fi: piață, întreprinzător, raționalitate economică, acțiune anteprenorială, comportament economic, etc.), alături de cunoștințe și deprinderi specifice în domeniul abordat, se urmărește și raportarea critică a elevului la valori și norme instituite în societate, așa încât să manifeste atitudini pozitive față de valori și să se implice în viața reală. Pentru realizarea unor asemenea deziderate, didactica modernă propune

¹ Colegiul Economic „Gheorghe Dragoș”, Satu-Mare, e-mail: mariasalagian@yahoo.com

strategii didactice interactive, instruirea în mediul virtual, învățatura prin descoperire, modelarea euristica ș.a., toate destinate eficientizării instruirii.

Una din cerințele majore ale învățământului modern este aceea a formării la elevi a deprinderilor de studiu individual, care să fructifice capacitatea de a gândi și acționa liber și creativ. Adoptarea unei strategii este dependentă de capacitatea cadrului didactic de a acționa eficient în realizarea obiectivelor propuse, ceea ce presupune nu numai competență de specialitate, ci și competență pedagogică și metodică din partea profesorului.

3. METODE ACTIV-PARTICIPATIVE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE A DISCIPLINELOR ECONOMICE

3.1. Criterii de selecție a metodelor didactice.

Orice cadru didactic selectează metoda, procedeele și mijloacele didactice pe care le va utiliza în lecție în funcție de:

- finalitatea pedagogică vizată (scopul și obiectivele urmărite);
- structura logică și gradul de dificultate al disciplinei, precum și specificul conținutului de transmis / format;
- atitudinea elevului față de activitatea de învățare (specificul vârstei, individualitatea elevului, receptivitatea, așteptările și interesele elevului, nivelul de pregătire);
- forma de organizare a activităților didactice (frontală, în grup, individualizată);
- experiența didactică personală;
- logistica didactică existentă în școală.

3.2. Specificul și clasificarea metodelor active.

Activizarea predării-învățării disciplinelor economice presupune folosirea unor metode, tehnici și procedee care îl implică pe elev în procesul de învățare, urmărindu-se dezvoltarea gândirii, stimularea creativității, dezvoltarea interesului pentru învățare în sensul formării lui ca participant activ la procesul de educare. Opțiunea pentru o metodă sau alta este în strânsă relație și cu personalitatea profesorului și gradul de pregătire, predispoziția și stilurile de învățare ale grupului de elevi cu care lucrează. Din această perspectivă, metodele pentru o învățare activă se pot clasifica în:

- metode care favorizează înțelegerea conceptelor și ideilor - acestea valorifică experiența proprie a elevilor, dezvoltă competențe de comunicare și relaționare, de eliberare pe plan mental și vițează formarea unei atitudini active: discuția, dezbateră, jocul de rol, brainstorming-ul, Phillips 6-6, etc.;
- metode care stimulează gândirea și creativitatea - îi determină pe elevi să caute și să dezvolte soluții pentru diferite probleme, să facă reflecții critice și judecăți de valoare, să compare și să analizeze situații date: conversația euristică, studiu de caz, rezolvarea de probleme, jocul didactic, exercițiul, brainstorming;
- metode prin care elevii sunt învățați să lucreze productiv cu alții și să-și dezvolte abilități de colaborare și ajutor reciproc: mozaicul, cafeleaua, proiectul în grupuri mici, cubul.

a. Conversația euristică, deși este o metodă expozitivă, are un pronunțat caracter activ, fiind centrată pe dialogul didactic, care trebuie să:

- ofere elevilor libertăți de inițiativă și de exprimare;
- solicite inteligența productivă, spontaneitatea și curiozitatea elevilor;
- asigure participarea efectivă a elevilor la toate fazele elaborării cunoștințelor;
- solicite operațiile mintale de bază, cum ar fi analiza, sinteza, comparația, generalizarea, abstractizarea, etc.;
- permită elevilor să pună, la rândul lor, întrebări profesorului sau colegilor.

b. Problematizarea este considerată în didactica modernă una dintre cele mai valoroase metode deoarece orientează gândirea elevilor spre rezolvarea independentă de probleme. Utilizând această metodă, profesorul pune pe elev în situația de a căuta un răspuns pertinent, o

soluție pentru problema cu care se confruntă. Punctul de pornire îl constituie crearea situației-problemă, care desemnează o situație contradictorie pentru elev, dificilă deoarece se crează un conflict între experiența de cunoaștere a elevului și elementul de noutate cu care se confruntă acesta.

c. Metoda studiului de caz a fost inițiată în 1926, în Franța (în Școala de Comerț).

Particularitatea metodei:

- prezintă o situație completă care reclamă soluționare (= caz) specifică și imediată;
- se bazează - în egală măsură - pe cercetare și acțiune concretă (deoarece cel care realizează studiul de caz trebuie să reflecte la toate modalitățile de rezolvare a cazului).

Cazul este:

- o situație autentică fără rezolvare;
- o preocupare deosebit de solicitantă pentru un factor de decizie;
- o problemă de organizare (nerezolvată);
- un proces în derulare, dar pasibil de reconsiderări.

Situațiile de tip caz pot fi de trei feluri:

- caz descriptiv - atunci când situația este descrisă în amănunt (exact așa cum se petrece), urmând dezbateri și rezolvare (soluție) în echipă; se rezolvă într-o singură zi;
- caz evolutiv - se bazează pe descrierea / analiza unui caz similar care deja a fost rezolvat, documentația fiind sursă de inspirație, neacceptându-se copierea; acest caz se rezolvă în câteva zile;
- caz interactiv - membrii echipei au sarcini bine definite, încă de la identificarea cazului, unul ocupându-se de aspectele tehnice, altul de cele organizatorice, altul de cele financiare, altul de structura deciziei finale; se pot constitui comisii de experți / arbitri; se rezolvă în câteva săptămâni.

d. Brainstorming-ul (sau asaltul de idei) reprezintă formularea a cât mai multor idei - oricât de fanteziste ar părea acestea - ca răspuns la o situație enunțată, după principiul „cantitatea generează calitatea”. Conform acestui principiu, pentru a ajunge la idei viabile și inedite este necesară o productivitate creativă cât mai mare.

e. Știu - vreau să știu - am învățat - cu grupuri mici sau cu întreaga clasă, se trece în revistă ceea ce elevii știu ceva despre o anumită temă și apoi formulează întrebări la care se așteaptă găsirea răspunsului în lecție.

f. Cubul este metoda ce presupune explorarea unui subiect, a unei situații din mai multe perspective, permițând abordarea complexă și integratoare a unei teme.

g. Bulgărele de zăpadă este metoda ce presupune reducerea numărului de elemente, aspecte, fațete ale unei probleme / situații pentru focalizarea asupra celor esențiale.

h. Mozaicul presupune învățarea prin cooperare la nivelul unui grup și predarea achizițiilor dobândite către fiecare membru al grupului către un alt grup.

i. Firma de exercițiu „Întreprinderea simulată” are ca obiectiv general dezvoltarea spiritului antreprenorial prin:

- familiarizarea elevilor cu activitățile specifice unei firme reale;
- stimularea operațiunilor și proceselor economice specific mediului real de afaceri;
- perfecționarea limbajului de afaceri;
- dezvoltarea de competențe și atitudini necesare unui întreprinzător dinamic: creativitate, gândire critică, rezolvarea de probleme, luare de decizii, asumarea responsabilității, lucrul în echipă, inițiative, perseverența, auto-organizare și auto-evaluare a resurselor individuale, flexibilitate.

Din motive cunoscute, structura sistemului românesc nu a ținut pasul cu evoluția firească a achizițiilor din domeniul psihologiei învățării. Reintrarea în sincronie presupune o nouă formă de organizare a vârstelor școlare concretizată în introducerea ciclurilor curriculare.

Ciclurile curriculare reprezintă periodizări ale școlarității care au în comun obiective specifice și grupează mai mulți ani de studiu, aparținând uneori de niveluri școlare diferite. Aceste periodizări ale școlarității se suprapun peste structura formală a sistemului de învățământ, cu scopul de a focaliza obiectivul major al fiecărei etape școlare și de a regla procesul de învățământ prin intervenții de natură curriculară.

Fiecare ciclu curricular oferă un *set coerent de obiective* de învățare, care consemnează ceea ce ar trebui să dobândească elevii la capătul unei anumite etape a parcursului școlar. Prin aceste obiective, ciclurile curriculare conferă diferitelor etape ale școlarității o serie de *dominante* care se reflectă în alcătuirea programelor școlare.

Finalitățile învățământului preuniversitar derivă din idealul educațional formulat în *Legea învățământului*. Din această perspectivă, *finalitățile liceului* propun unui absolvent în măsură să decidă asupra propriei cariere, să contribuie la articularea propriilor trasee de dezvoltare intelectuală și profesională, să se integreze activ în viața socială.

BIBLIOGRAFIE

1. ALBULESCU, ION și ALBULESCU, MIRELA - **Predarea și învățarea disciplinelor socio-umane** - Editura Polirom, Iași, 2000;
2. BADEA, ELENA - **Paradigme ale didacticii disciplinelor economice** - în „Tribuna Învățământului” nr. 611/2004, București;
3. CERGHIT, IOAN - **Metode de învățământ** - E.D.P., București, 1999;
4. XXX - **Sisteme de instruire alternative și complementare: structuri, stiluri și strategii**/ Ioan Cerghit, - Ed. a 2-a rev. - Iași; Polirom, 2008;
5. CIOBANU, Olga - **Elemente de teoria și metodologia instruirii**, Editura ASE, București, 2003;
6. XXX - **Didactica disciplinelor economice**, Editura ASE, București, 2004;
7. ELENE, MACAVEI - **Tratat de pedagogie propedeutică** - Editura Aramis, 2007;
8. **Formarea pedagogică a profesorului: instrumente de învățare cognitiv-constructivistă** / prof. univ. dr. Elena Joiță (coord.), lect. univ. dr. Vali Ilie, asist. univ. drd. Ecaterina Frăsineanu, - Ed. a 2-a, - București; Editura Didactică și Pedagogică, 2008;
9. IONESCU, MIRON - **Demersuri creative în predare și învățare** - Editura Presa Universitară Clujeană - 2000;
10. IUCU, prof. univ. dr. ROMIȚĂ - **Managementul clasei de elvi** - Editura Polirom, 2006;
11. JINGA, IOAN și NEGRE, ION - **Învățarea eficientă**, Editura Aldeni, București, 1998;
12. *** **Ghid metodologic pentru învățământul liceal**, Editura Aramis Print, București, 2001;
13. *** **Școala edu**, Editura EDU-TIM Consultanță Europeană, București, 2011, „Cheia strategiei UE pentru următorii 10 ani” Dan Cărbunaru;
14. *** **Tribuna învățământului**, Editura Mega Press, București, 2011, „Școala factor de învățământ durabilă” Liviu Ioani; „Dincolo de orice rămâne nădejdea” Elena Simionescu.